

# Ἡ Ρόδος διὰ μέσου τῶν αἰώνων

2ον

Κατὰ τοὺς Ρωμαϊκοὺς χρόνους οἱ Ρόδιοι συνεμάχισαν μετὰ τοὺς Ρωμαίους καὶ ἰμαζὶ τῶν ἐπολέμησαν ἐναντίον τοῦ Ἀντιόχου καὶ τοῦ Προυσία, βασιλέων τῆς Βιθυνίας, ἔλαβον δὲ ὡς ἀμοιβὴν τὴν ἐπὶ τῆς Καρίας καὶ Λυδίας κυριαρχίαν, τὴν ὁποίαν ἀπώλεσαν κατόπιν, διότι ἀγέρωχοι κατασεάντες ἤξιωσαν παρὰ τῶν Ρωμαίων διὰ πρέσβων νὰ ἐπιβάλλωσι τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν, ὡς λέγει ὁ Τίτος Λίβιος (44, 14). Ἐπὶ τῶν Μηθριδατικῶν πολέμων, οἱ Ρόδιοι ἀνιέστησαν ἐπιτυχῶς κατὰ τῶν ἐπιθέσεων τοῦ βασιλέως τοῦ Πόντου. Ἀργότερον ὁμως οἱ ἐμφύλιοι σπαραγμοὶ τῶν Ρωμαίων ἐπέδρασαν καὶ ἐπὶ τῆς νήσου καὶ ἐσημειώθη κάποια παρακμὴ αὐτῆς, πλὴν αὕτη κατάρθωσε νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν της μέχρι τοῦ Αὐτοκράτορος Βεσπεσιανοῦ (69—79 μ. Χ.), ὡς ἀναφέρει ὁ Σουετώνιος. Καίτοι φαινομενικῶς ἀνεξάρτητος, ὑπέστη πολλὰς λεηλασίας, ἀπώλεσεν πολλὰ ἀγάλματα αὐτῆς, περίπου 3.000, καὶ περὶ τὰ

50.000.000 θησαυρῶν, τὰ ἀποῖα συναπεκόμισεν εἰς Ρώμην ὁ πορθήσας τὴν Ρόδον Ρωμαῖος Στρατηγὸς Κάσσιος ἐν ἔτει 38 μ. Χ. Μετὰ τοὺς Ρωμαίους ἐπικολούθησεν ἡ κυριαρχία τῶν Βυζαντινῶν, ὅπῃ τοὺς ὁποίους ἡ Ρόδος ἐγένετο ἔδρα Μητροπόλεως, εἰς τὴν ὁποίαν ὀνήγοντο πολλὰ ἄλλα νῆσοι κατὰ τὸν Ἴεροκλήν. Ἡ νῆσος ὑπέστη κατ' ἐπανάληψιν καταστροφὰς ἐκ σεισμῶν, σημαντικώτεροι τῶν ὁποίων εἶναι ἡ κατὰ τὸ 224 π. Χ., ἐπὶ Ἀντωνίου τοῦ Εὐσεβοῦς (168—180), ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Ἀναστασίου καὶ ἡ κατὰ τὸ 1856 μ. Χ. Τὸ ἔτος 664 κατελήφθη ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν (Ἀράβων), οἱ ὁποῖοι τῷ 672 ἐπὶ Χαλίφου Μπαβία δι' 900 καμήλων ἀπεκόμισαν τὸν κατὰ γῆς κείμενον χαλκοῦν κολοσσόν τῆς Ρόδου, τὸ περίφημον ἀγαλμα τοῦ Ἥλιου, ὅπερ ἀπετέλει ἐν ἑκ τῶν ἑπτὰ θαυμάτων τοῦ ἀρχαίου κόσμου, τὸν ὁποῖον ἐκ τῆς ἀντίκρου παραλίας διὰ πλοίων μετέφερον, καὶ ἀποθέσαντες εἰς Ἑμεσαν, ἐκαμνευσαν αὐτὸν ἐκ νέου διὰ τινος Ἑβραίου. Τὸ ἔτος 1122 μ. Χ. κατελήφθη ὑπὸ τῶν ἐκ Κύπρου ἐκδιωχθέντων μοναχῶν Ἰωαννιτῶν (Ἰπποτῶν τοῦ Τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Ἱερουσαλήμ), οἵτινες ἐκυριάρχησαν τῆς νήσου καὶ τῶν παρακειμένων Λέρου, Καλύμνου, Κῶ, Νισύρου, Τήλου, Σύμης καὶ Χάλκης. Ἡ νῆσος παρέμεινε εἰς χεῖρας τῶν μοναχῶν μέχρι τοῦ 1523, ὅτε ὁ Σουλτάνος Σουλεῦμάν ὁ Β' κατόπιν μακρῆς πολιορκίας ἐκυρίευσεν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ τελευταίου τοῦ μβ' μαγίστρου Βιλλιέρ-Ρελίλ-Ἀδάμ, ὅστις ἀνεχώρησε μεθ' ὄλων τῶν τιμῶν διὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν γενναίότητα μετὰ τοῦ Τάγματος εἰς Μελίτην. Ἐκτότε ἡ Ρόδος διετέλει ὑπὸ τοὺς Τούρκους ὡς πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ Αἰγαίου Πελάγους, περιλαμβανούσα πάσας τὰς νήσους πλὴν τῆς Θάσου, μέχρι τοῦ 1912, ὅπῃ ὀνήχθη ὑπὸ τὴν Ἰταλικὴν κυριαρχίαν, διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μητρὸς Ἑλλάδος πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν.

Ἡ Ρόδος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα δὲν ὑστέρησεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν, περίφημος δὲ κατέστη ἡ λεγομένη Ροδία Σχολή (Χάρης, Ἠγήσανδρος, Πολύδωρος, Ἀθηνόδωρος, Ἀπολλώνιος καὶ Ταυρίσκος), ἥτις εἶχε νὰ ἐπιδείξῃ ἔργα τέχνης, τὰ ὅποια ἐκίνησαν τὸν θαυμασμόν διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ὡς ὁ Λαοκόων, ὁ Φαρυέστος Ταῦρος καὶ ἄλλα ἀγάλματα ὑπερφυσικά. Διὰ τῶν ἀγαλμάτων ἦτο κατάκοσμος ἡ πόλις Ρόδος, καθὼς δὲ ἦτο καὶ εὐλίμνος, ὥστε δικαίως ὁ ρήτωρ Ἀριστείδης (+ 190 μ. Χ.) ἐν τῷ Ροδιακῷ λόγῳ αὐτοῦ λέγει: «Ἡ Ρόδος ἦτο ὄχυρά ὡς φρούριον καὶ κατάκοσμος ὡς βασιλικὸς οἶκος». Ἐπίσης εἰς τὴν Ρόδον ἤκμασεν ἡ ὑπὸ τοῦ Αἰσχίνου ἰδρυθεῖσα ρητορικὴ Σχολή, εἰς τὴν ὁποίαν ἐσπούδασεν ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων καὶ ὁ περίφημος Ρωμαῖος ρήτωρ Κικέρων. Εἰς τὴν Ρόδον ἐγεννήθησαν καὶ ποιηταὶ καὶ ρήτορες ὡς ὁ Ἀπολλώνιος ὁ Ρόδιος, ὁ γράψας τὰ Ἀργοναυτικά καὶ ὁ Ἀπολλώνιος ὁ Μόλλων, ὁ ρήτωρ καὶ διδάσκαλος τοῦ Κικέρωνος καὶ τοῦ Καίσαρος. Αὕτη ἐδέχθη ἐνωρίτητα τὸν χριστιανισμόν καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὡς ἀναφέρεται εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων (ΚΑ' 1) μνημονεύει τοῦ πράγμα-

τος, ὡς καὶ περὶ τῆς Κῶ, Μυτιλήνης καὶ Σάμου. Ὡς καὶ ἀνωτέρω ἀναφέρομεν, ἐπειδὴ ἦτο νῆσος ἑνδοξος, ταχέως ἐγένετο καὶ Μητρόπολις, ὑφ' ἣν ὀπήγοντο πολλαὶ νῆσοι (Συνέκδημος Ἱεροκλέους), 17 ἐπίσκοποι, ὁ δὲ ἀρχιερεὺς αὐτῆς ἐπιτοφορεῖτο μητροπολίτης Ρόδου καὶ Κυκλάδων νήσων. Εἰς τὴν Α' Οἰκουμένην Σύνοδον τῆς Νικαίας παρεκάθησε τὸ δεύτερον Πατριαρχεύοντος καὶ τῶν Ἱπποτῶν δεσποζόντων τῆς νήσου ἢ Ρόδος, ἢ Κῶ καὶ αἱ Κυκλάδες ἐδόθησαν εἰς τὸν Μητροπολίτην Σταυρουπόλεως.

Σχολεῖα εἰς τὴν Ρόδον, κατὰ τὸν Κ. Σάθαν (Νεοελληνικὴ Φιλολογία σελ. 234) ἀπαντῶμεν κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐδίδασκον ὁ Νικόλαος καὶ Γεώργιος Ρόδιος, κατὰ δὲ τὸν Ματθαῖον Παράνικαν (Σχεδιάσμα κλπ. σελ. 171) ἀπαντῶμεν μόνον κατὰ μεσοῦντα ΙΗ' αἰῶνα (1757 ὡς ἀναγράφει ὁ Γεώργιος Κωνσταντίνου εἰς Προλεγόμενους τοῦ Λεξικοῦ αὐτοῦ). Λογίους Ρόδιους ἀπαντῶμεν κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους τὸν Ἱερώνυμον Ἀγαθάγγελον τὸν ἐξηγητὴν τῶν Χρησμῶν καὶ προφήτην τῆς ἀλώσεως τοῦ Βυζαντίου (Κωνσταντινουπόλεως) ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ τῆς μελλούσης πάλης ἀνακτήσεως τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους. Οὗτος ἤκμασεν ἐν Μεσσηνίᾳ τῆς Σικελίας τῷ 1276 μ. Χ. Περὶ αὐτοῦ ἔγραψεν ἐν Συλλογῇ ὁ Π. Α. Στεφανίτης. Λαϊκὰ ἐκδόσεις τοῦ Ἀγαθαγγέλου ἐγένοντο μέχρι τοῦδε χιλιᾶκις. Ρόδιος ἦτο καὶ ὁ Ἐμμανουὴλ Γεωργιλλᾶς Λιμενίτης, φίλος τῆς Ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀκμάσας κατὰ τὸ β' ἡμῖσι τοῦ ΙΕ' αἰῶνος. Οὗτος ἐνθουσιώδης πατριώτης περιγράφει ζωηρῶς «τὸ θανατικὸν τῆς Ρόδου» εἰς 644 στίχους πολιτικούς, ἡ-

τοι περὶ τῆς ἐνοικήφασίς εἰς Ρόδον τὰ ἔτη 1498 καὶ 1499 πανώλους, ἦτις ἔφερον εἰς αὐτὴν μεγίστας καταστροφάς. Ὁ Ἐμμανουὴλ Γεωργιλλᾶς Λιμενίτης ἔγραψε καὶ ἱστορικὴν ἐξήγησιν περὶ Βελισσαρίου εἰς 940 στίχους, εἰς τὸ τέλος τῆς ὁποίας, ὡς ἅγιος Ἕλληνας, ἐπικαλεῖται τὴν ἐκστρατεῖαν τῶν Χριστιανῶν πρὸ ἀπολύτρωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τοῦ Τούρκου. Εἰς τὴν Ρόδον λέγεται ὅτι ἀνήκει καὶ τὸ ποίημα Λύβιστρος καὶ Ροδάμνη (στῆχ. 3841) περιέχον ἱπποτικὸν ἔρωτα ἐν τῇ νήσῳ, καθὼς καὶ τὰ Ροδιακὰ τῆς ἀγάπης ποιήματα (στίχοι περὶ ἔρωτος καὶ ἀγάπης, ἀλφάβητος τῆς ἀγάπης) ποιηθέντα κατὰ τὸν ΙΔ' ἢ ἀρχὰς τοῦ ΙΕ' αἰῶνος. Ἄλλους, εἰς τοὺς μετέπειτα χρόνους, λογίους Ρόδιους ἀπαντῶμεν, τὸν Γεώργιον Ρόδιον τὸν Λογοθέτην, γράψαντα διάφορα θεολογικὰ βιβλία καὶ ποιήματα καὶ Νικόλαον διδάσκαλον γενόμενον τοῦ Ἰωάννου Ἀρμάκη, ὡς λέγουσι ὅτι Μελέτιος Πηγᾶς καὶ ὁ Μάξιμος Μαργούνιος, τὸν Θωμᾶν Ρόδιον τῷ 1770, τὸν Ἰωάννην Λίνδιον (1780) ἱεροκῆρυκα τῆς Μ. Ἐκκλησίας, Παναγιώτην Γεωργίου μεταφράσαντα ἐμμέτρως τὰς 7 ῥαγωδίας τοῦ Σοφοκλέους, τὸν Κελεστίνον (1798) γράψαντα ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως κατὰ τινῶν φιλοσοφικῶν ληρημάτων καὶ ἄλλους. Ἀσβεστον ἐκράτησαν ἐπὶ αἰῶνας οἱ Ρόδιοι τὴν λαμπάδα τοῦ Ἑλληνικοῦ Φωτός καὶ ἤδη μὲ τὴν καρδίαν πλήρη ἔθνικοῦ αἰσθήματος ἐπανερχοῦνται εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Ἑλλάδος μητρος, ὑπὸ τὰς εὐλογίας τῆς Α. Μ. τοῦ Ἀντιβασιλέως καὶ τὰς ἐπευφημίας ὀλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.